

СХВАЛЕНО

розпорядження голови
районної державної адміністрації

від 18 листопада 2016 року № 295

ЗАТВЕРДЖЕНО

рішення десятої сесії сьомого
скликання районної ради

від 23 грудня 2016 року №145

**РАЙОННА ПРОГРАМА
розвитку малого і середнього
підприємництва
на 2017-2020 роки**

Новгород-Сіверський район

<i>№ п/п</i>	<i>Зміст</i>	<i>стор.</i>
1.	Характеристика Програми розвитку малого і середнього підприємництва Новгород-Сіверського району на 2017-2020 роки	3
2.	Стан та аналіз проблем малого і середнього підприємництва у районі	5
3.	Мета Програми	10
4.	Заходи районної програми відповідно до пріоритетних завдань за напрямками підтримки малого і середнього підприємництва	10
4.1.	Впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності	10
4.2.	Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка	11
4.3.	Ресурсне та інформаційне забезпечення	11
4.4.	Формування інфраструктури підтримки підприємництва	12
5.	Підпрограми	12
5.1.	Підпрограма кадрової підтримки	12
5.2.	Підпрограма розвитку молодіжного підприємництва	13
5.3.	Підпрограма розвитку жіночого бізнесу	13
5.4.	Підпрограма інвестиційно-інноваційної діяльності	14
5.5.	Розвиток сільського зеленого туризму	14
6.	Очікувані показники ефективності реалізації заходів Програми	16
	Додатки:	
	Додаток 1. Основні заходи з реалізації Програми розвитку малого і середнього підприємництва у Новгород-Сіверському районі на 2017-2020 роки	17
	Додаток 2. Таблиця показників розвитку малого та середнього підприємництва Новгород-Сіверського району на 2017-2020 роки	24

1. Характеристика Програми розвитку малого і середнього підприємництва Новгород-Сіверського району на 2017-2020 роки

1) Загальна характеристика району:

Площа території - 1800,3 кв. км.

Кількість наявного населення району – 13,2 тис. чол.

Специфіка району - аграрна структура господарства.

2) Дата затвердження Програми - рішення районної ради

3) Головний розробник Програми - відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації

4) Мета Програми:

Головною метою Програми є спрямування дій місцевих органів влади, суб'єктів малого і середнього підприємництва, об'єднання підприємців на створення сприятливих правових, економічних, організаційних та інших умов для стабільної та ефективної роботи суб'єктів малого і середнього бізнесу, підвищення ролі цього сектора ринкової економіки в структурній перебудові економіки району та вирішенні соціально-економічних проблем розвитку району, забезпечення співпраці місцевих органів виконавчої влади та підприємницьких кіл.

5) Перелік пріоритетних завдань Програми за напрямками підтримки малого і середнього підприємництва:

Впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності:
оптимізація державної регуляторної політики в районі,
консолідація зусиль органів влади і бізнесу з метою вирішення актуальних питань у сфері підприємництва.

Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка:
спрощення доступу суб'єктів господарювання у сфері малого і середнього підприємництва до фінансово-кредитних ресурсів району;

інформаційна та методична допомога підприємцям щодо можливостей фінансово-кредитних ресурсів, науково-технічної інформації, залучення коштів інвесторів, у тому числі іноземних.

Ресурсне та інформаційне забезпечення:
інформаційно-консультаційна допомога суб'єктам підприємницької діяльності;

реалізація освітніх програм, підвищення інформаційної обізнаності суб'єктів підприємництва;

формування бізнес-культури у підприємницькому середовищі району;
підтримка молодіжних підприємницьких ініціатив;

формування позитивної громадської думки щодо професійної діяльності жінок-підприємниць;

сприяння продуктивній зайнятості населення, спрямованій на підвищення рівня життя, соціальний захист зареєстрованих безробітних;

сприяння соціально-економічному розвитку територій, залучення жителів сільської місцевості до підприємництва;

створення сприятливих умов для швидкого доступу суб'єктів підприємництва до корисної інформації;

створення сприятливих умов для надання якісних послуг суб'єктами малого підприємництва в галузі туризму.

Формування інфраструктури підтримки підприємництва:

налагодження взаємодії елементів інфраструктури;

сприяння розвитку мережі інфраструктури бізнесу.

Удосконалення системи надання адміністративних послуг:

поліпшення організаційних засад надання адміністративних послуг (у тому числі документів дозвільного характеру).

6) Очікувані кінцеві результати від реалізації Програми в динаміці змін цільових показників:

№	Показники	Од. вим.	Дані на початок дії Програ ми	Очікувані показники			
				2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
1.	Кількість суб'єктів малого підприємництва юридичних осіб (всього)	од.	45	46	47	48	49
2.	Кількість малих підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	од.	3	4	4	4	4
3.	Кількість суб'єктів середнього підприємництва юридичних осіб (всього)	од.	3	3	3	4	4
4.	Кількість середніх підприємств у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення	од.	2	2	2	3	3
5.	Обсяги реалізованої малими підприємствами продукції (робіт, послуг)	млн. грн	295,7	301,6	307,6	313,7	319,9
6.	Обсяги реалізованої середніми підприємствами продукції (робіт, послуг)	млн. грн	20,3	21,3	21,7	22,1	22,6
7.	Кількість найманих працівників у суб'єктів малого підприємництва	од.	312	320	326	332	339

	юридичних осіб						
8.	Кількість фізичних осіб-підприємців	од.	149	152	155	158	161
9.	Чисельність працюючих у суб'єктів середнього підприємництва юридичних осіб	од.	227	229	230	238	242
10.	Надходження від діяльності суб'єктів малого підприємництва (юридичних і фізичних осіб) до місцевого бюджету	млн. грн	15,0	17,0	18,6	19,8	20,1
11.	Надходження від діяльності суб'єктів середнього підприємництва (юридичних і фізичних осіб) до місцевого бюджету	млн. грн	22,0	25,0	25,8	26,4	27,2
12.	Кількість об'єктів інфраструктури підтримки суб'єктів МСП:	од.	2	3	3	3	3
	страхові компанії						
	інформаційно-консультативні послуги:						
	державний реєстратор		2	3	3	3	3
	об'єднання підприємців		1	1	2	2	3
	агенції розвитку		-	1	1	1	1

Районна програма розвитку малого і середнього підприємництва є складовою Програми економічного і соціального розвитку району.

Координацію діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, причетних до виконання Програми, здійснює районна державна адміністрація.

Контроль за виконанням Програми покладено на першого заступника голови районної державної адміністрації.

Контроль за реалізацією Програми здійснюють районна координаційна рада з питань розвитку підприємництва та комісії районної ради.

Про хід виконання заходів програми щоквартально відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації інформує Департамент економічного розвитку обласної державної адміністрації.

8) Перелік підпрограм

Програма впроваджуватимуться через реалізацію підпрограм:

- підпрограма кадрової підтримки;
- підпрограма розвитку молодіжного підприємництва;
- підпрограма розвитку жіночого бізнесу;
- підпрограма інвестиційно-інноваційної підтримки;
- підпрограма розвитку сільського зеленого туризму.

9) Джерела фінансування Програми - кошти районного бюджету на 2017 рік – 10,0 тис. грн, на 2018 рік - 10,0 тис. грн, на 2019 рік -10,0 тис.грн, на 2020 рік – 10,0 тис.грн та кошти виконавців.

10) Система організації контролю за виконанням Програми – кількісні та якісні показники розвитку сфери малого і середнього підприємництва надаються відділу економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації щоквартально:

Новгород-Сіверським відділенням Менської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Чернігівській області,

відділом статистики в районі,

районним центром зайнятості.

Контроль за виконанням заходів Програми здійснює районна державна адміністрація та районна координаційна рада з питань розвитку підприємництва.

2. Стан та аналіз проблем малого і середнього підприємництва у районі

Підприємництво – це продуктивна сила суспільства, яка відіграє важливу роль у розвитку економічного, соціального, культурного секторів і виступає ефективним інструментом участі значної кількості громадян як в економічному житті району, так і в системі розподілу праці.

Найбільш динамічним елементом структури народного господарства району залишається підприємницький сектор або мале підприємництво, що є невід'ємною часткою економіки району та охоплює практично всі сфери економіки.

На 01.10.2016 у районі підприємницьку діяльність здійснювали 46 малих підприємств. Їх кількість у розрахунку на 10 тисяч осіб наявного населення склала 35 одиниць. Крім того, у районі працює 3 середні підприємства.

Кількість зайнятого населення на цих підприємствах становила 557 осіб - це майже 64% від чисельності, зайнятих у галузі економіки району. У тому числі на малих підприємствах працює 329 особа, на середніх – 228 осіб. З них торговельною діяльністю зайнято майже 70% підприємців, надавали послуги населенню – 15%, займалися виробництвом – 10%.

Кількість фізичних осіб-підприємців склала 149 осіб, що на 3 особи більше, ніж на початок року.

Впродовж 9 місяців 2016 року зареєстровано 18 фізичних осіб-підприємця, а це на 4 особи більше ніж у минулому році. Разом з тим, скасували підприємницьку діяльність 18 осіб, що на 7 осіб більше ніж у минулому році.

За 9 місяців 2016 року надходження до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва району склали 17,9 млн. грн, що на 5,5 млн. грн менше, ніж у відповідному періоді минулого року. Питома вага

у загальних надходженнях до місцевих бюджетів всіх рівнів становить відповідно 27,9% та 47,2% (обл.- 24,3% та 23,5%).

За 9 місяців 2016 року в економіку району за рахунок усіх джерел фінансування обсяги капітальних інвестицій склали 6,5 млн. грн, що становить 126,3% до відповідного періоду 2015 року.

Населення району обслуговують: продовольчі магазини – 35 одиниць з торговельною площею 1104 кв. м., непродовольчі – 5 з торговельною площею 222 кв. м., змішаної спеціалізації – 87 одиниць з торговельною площею 5191 кв. м., 47 об'єктів дрібно – роздрібної торговельної мережі, 25 підприємств громадського харчування на 948 посадкових місць (разом зі шкільними їдальнями).

Побутові послуги мешканцям району надають фізичні особи-підприємці, соціальні працівники відділення організації надання адресної, натуральної та грошової допомоги Новгород-Сіверського територіального центру соціального обслуговування, комунальні підприємства при сільських радах.

Обсяги обороту роздрібної торгівлі по району (з урахуванням фізичних осіб-підприємців) за 9 місяців 2016 року склали 25,2 млн. грн, що становить 84,9% (з урахуванням індексу роздрібних цін) до відповідного періоду попереднього року (обл.- 83,5%).

Із загального обсягу роздрібний товарооборот юридичних осіб займає 11,7% і склав майже 3,0 млн. грн, а це майже в 1,5 менше, ніж у минулому році (з урахуванням індексу споживчих цін), фізичних осіб-підприємців – 88,3% і становить 22,2 млн. грн, що на 16,2% більше минулорічного показника.

Консультативну та методичну допомогу фізичним особам підприємницької діяльності щодо дотримання чинного законодавства про працю постійно надає управління соціального захисту населення районної державної адміністрації.

Працюють об'єкти інфраструктури, що надають фінансову підтримку малому підприємництву (фінансово-кредитні, страхові компанії тощо). У районі зареєстрована агенція регіонального розвитку "Сіверський край", районне громадське об'єднання підприємців. У районній державній адміністрації функціонує координаційна рада з питань розвитку підприємництва.

На 2016 рік у районному бюджеті передбачено 10 тис. грн на підтримку малого та середнього підприємництва. На веб-сайті райдержадміністрації розміщена інформація для суб'єктів підприємництва щодо отримання фінансово-кредитної допомоги. Пропозицій не надходило.

Працюють об'єкти інфраструктури, що надають фінансову підтримку малому підприємництву (фінансово-кредитні, страхові компанії тощо). У районі зареєстрована агенція регіонального розвитку "Сіверський край", районне громадське об'єднання підприємців.

Щороку у районі проводиться місячник підтримки підприємництва, у рамках якого визначаються кращі підприємці району та нагороджуються відзнаками районної державної адміністрації.

Відділом культури і туризму райдержадміністрації ведеться облік потенційних туристичних об'єктів району.

З метою оцінки поточного стану розвитку підприємництва району, перспектив його розвитку та визначення впливу можливостей та загроз на діяльність малого і середнього бізнесу проведено SWOT-аналіз.

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ (SWOT-аналіз)

Сильні сторони (S)	Слабкі сторони
• підприємництво оперативно реагує на зміни кон'юнктури ринку; • спрощена система управління, швидке прийняття рішень; • наявність природних ресурсів для розвитку туристичного, аграрного та інших видів бізнесу; • значний потенціал створення робочих місць; • наявність системи зворотного зв'язку органів виконавчої влади з суб'єктами підприємництва та їх громадськими формуваннями; • функціонування в районі громадських організацій підприємців; • наявність інформаційних, освітніх програм для підприємців та осіб, які бажають започаткувати власну справу.	• несприятлива демографічна структура населення; • пасивність підприємців в отриманні інформації, недостатній рівень освіти підприємців з питань сучасних методів та форм організації господарювання; • низький рівень використання наявних потужностей; • низька активність сільського населення щодо започаткування власної справи; • низький рівень заробітної плати; • обмеженість або повна відсутність матеріально-фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва; • важкодоступність кредитних ресурсів, високий рівень процентних ставок по кредитах; • недостатньо розвинута інфраструктура підтримки підприємництва.
Можливості (O)	Загрози (T)

• поглиблення конструктивної співпраці органів влади з суб'єктами підприємництва та їх громадськими об'єднаннями; • зручне географічне розташування, розвинені транспортні комунікації; • реалізація нових інфраструктурних проектів з ЄС на території району; • проведення районних заходів із залученням суб'єктів підприємництва до розвитку економіки та поширення інформації про свою діяльність; • забезпечення вільного доступу суб'єктів малого і середнього підприємництва до участі в конкурсних торгах з проведення закупівлі товарів, робіт і послуг за державні кошти	• політична і соціально-економічна нестабільність; • недосконалість та нестабільність чинної нормативно-правової бази; • складна система для отримання кредитів для розвитку бізнесу; • недостатність фінансових ресурсів на виконання заходів місцевих програм; • недостатній рівень конкурентоспроможності підприємств; • низький рівень міжнародного співробітництва та гармонізації українських стандартів з європейськими; • нестабільність ринку енергоносіїв; • дефіцит інвестиційних ресурсів, відсутність мотивації до інвестиційної та інноваційної діяльності; • відтік кваліфікованої робочої сили; • нерозвинена інфраструктура підтримки підприємництва.
--	---

Попередній моніторинг спостереження за сектором малого і середнього бізнесу дозволяє зробити висновок, що деякі питання, які потребують негайного вирішення, і досі залишаються відкритими:

- спостерігається дефіцит кваліфікованих фахівців для малого і середнього підприємництва та низький рівень розвитку інфраструктури. Керівні кадри цих підприємств потребують набуття сучасних знань, у тому числі з менеджменту, маркетингу тощо;

- потребує удосконалення система кредитування малого бізнесу;

- відсутні вигідні банківські кредити для суб'єктів малого і середнього підприємництва;

- вимагає подальшого удосконалення робота дозвільних центрів;

- недостатнє запровадження стимулюючих факторів для активного впровадження суб'єктами малого і середнього підприємництва передових та інноваційних технологій, виробництва конкурентоспроможної продукції і послуг;

- вимагають поліпшення інвестиційного іміджу у сфері бізнесу населені пункти району;
- недостатня наявна інформаційна, інфраструктурна, кадрова мережа підтримки малого підприємництва, яка не повною мірою відповідає його потребам;
- не активно розвивається молодіжне підприємництво, підприємництво у сільській місцевості;
- не повною мірою загальні параметри малого підприємництва відповідають можливостям і потребам економіки району;
- не повною мірою використовуються наявні географічні, природні, трудові ресурси і переваги регіону для розвитку малого бізнесу;
- недостатньою є робота в напрямку підтримки пріоритетних, або проблемних для району галузей економіки (сфера побутового обслуговування);
- середньомісячна заробітна плата працівників малих підприємств є нижче середньої по Україні.

На основі зробленого аналізу пріоритетними напрямками, на які необхідно активно впливати, є:

- спрощення процедур започаткування та ведення бізнесу;
- вивчення та поширення успішного досвіду щодо стосунків бізнесу та влади;
- вдосконалення механізмів виділення земельних ділянок для будівництва виробничих та офісних споруд;
- проведення моніторингу малого і середнього підприємництва щодо стану бізнес-середовища;
- залучення представників бізнесу до вдосконалення навчальних планів з врахуванням місцевих потреб;
- виконання ролі посередника у вирішенні інфраструктурних проблем;
- сприяння процесу технологічного оновлення підприємств сільського господарства;
- продовження роботи щодо створення нових робочих місць та розширення ринків збуту продукції, сприяння розвитку добросовісної конкуренції.

На подолання визначених основних проблем, які заважають розвитку підприємництва в районі, спрямована дана Програма, головна мета і основні завдання якої сформульовані, намічені основні напрямки діяльності органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів підприємницької діяльності на наступні чотири роки.

3. Мета Програми

Головною метою Програми є спрямування дій місцевих органів влади, суб'єктів малого і середнього підприємництва, об'єднання підприємців, установ ринкової інфраструктури на створення сприятливих правових, економічних,

організаційних та інших умов для стабільної та ефективної роботи суб'єктів малого і середнього бізнесу, збереження вже досягнутого рівня та створення передумов для нарощення нового потенціалу, що поступово підноситиме цей сектор економіки у кількісному і якісному змісті до європейського та світового рівня, зробить його носієм ринкової економічної моделі на зразок високорозвинених країн, вирішення соціально-економічних проблем розвитку району, запровадження механізму співпраці місцевих органів виконавчої влади та підприємницьких кіл на засадах соціального партнерства, створення нових робочих місць.

4. Заходи районної Програми відповідно до пріоритетних завдань за напрямками підтримки малого і середнього підприємництва

4.1. Впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності

Формування стабільної нормативно-правової бази – найголовніша передумова ефективного розвитку малого і середнього підприємництва.

Оптимальне нормативне регулювання підприємницької діяльності на місцевому рівні передбачає усунення правових, економічних та адміністративних перешкод в реалізації права на підприємницьку діяльність.

Реалізація заходів по впорядкуванню нормативного регулювання підприємницької діяльності буде спрямовуватись на:

- створення сприятливого середовища для здійснення підприємницької діяльності;

- усунення організаційних перешкод у сфері підприємництва;

- забезпечення гласності розгляду проектів регуляторних актів, які суттєво впливають на підприємницьку діяльність;

- проведення аналізу діючих регуляторних актів;

- продовження роботи "Єдиного реєстраційного вікна".

Підприємці залучатимуться до розробки та обговорення проектів нормативних актів з питань підприємництва і публічного обговорення проектів регуляторних актів, які матимуть суттєвий вплив на права та інтереси підприємців, ринкове середовище, що забезпечить прозорість процесу впорядкування нормативного регулювання і дозволить більш ефективно управляти процесами регулювання підприємницької діяльності на місцевому рівні.

4.2. Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка

Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка спрямована на створення в районі стабільної і гнучкої системи фінансово-кредитної підтримки, що передбачає спрощення доступу малих підприємств та підприємців до кредитних та інвестиційних ресурсів і дозволяє розкрити внутрішній потенціал суб'єктів малого і середнього підприємництва, забезпечити їх поступовий розвиток та підвищення конкурентоспроможності. Необхідно об'єднати фінансові

можливості всіх джерел підтримки малого підприємництва, зробити мале підприємництво привабливим для залучення іноземних і вітчизняних інвестицій.

Найбільшими проблемами в кредитно-фінансовій сфері для суб'єктів малого підприємництва є:

- відсутність майна, яке може бути прийняте як ліквідна застава для забезпечення гарантій повернення кредиту;

- складна процедура отримання банківського кредиту, довгі строки прийняття рішень про надання кредитів;

- регулярна потреба в малих кредитах для поповнення оборотних коштів;

- великі відсотки по кредитах банківських установ.

Вирішити перелічені вище проблеми можливо шляхом удосконалення фінансово-кредитної системи за наступними напрямками:

- створення установ фінансово-кредитної підтримки малого бізнесу на пільгових умовах;

- розробка та запровадження дієвого механізму часткового відшкодування відсотків за кредити за рахунок коштів місцевого бюджету;

- впровадження гнучкої інвестиційної підтримки, орієнтованої на виробничу та інноваційну сфери.

Активізація діяльності кредитних спілок також дасть змогу суб'єктам підприємництва оперативно отримувати мікрокредити на реалізацію того чи іншого проекту. Можливість отримати відносно невеликі розміри кредитів у порівнянні із загальною практикою банківського кредитування, максимальна доступність кредитних ресурсів та спрощена система їх отримання сприяють підвищенню зацікавленості серед суб'єктів підприємництва щодо такого шляху отримання коштів. На сьогоднішній день це один з ефективних напрямків фінансової підтримки підприємництва, зокрема на селі.

Впровадження достатньої фінансово-кредитної підтримки дозволить:

- підвищити ефективність діяльності суб'єктів малого бізнесу у пріоритетних напрямках;

- спростити доступ до фінансових ресурсів;

- розвинути та поширити кредитний рух;

- реалізувати інвестиційні проекти суб'єктів малого бізнесу;

- створити нові робочі місця.

4.3. Ресурсне та інформаційне забезпечення

Формування розвинутої інфраструктури малого і середнього бізнесу, зокрема, створення бізнес-інкубаторів, бізнес-центрів, лізингових компаній, громадських об'єднань підприємців та бізнес-асоціацій тощо є одним з вагомих факторів підтримки розвитку підприємництва.

Важливість розвинутої інфраструктури малого бізнесу пояснюється тим, що є попит на послуги, що надаються елементами інфраструктури, цей попит зростає з ростом кількості суб'єктів малого бізнесу та тим, що недостатність

цих послуг може стати бар'єром на шляху подальшого розвитку підприємництва.

Розширення мережі з надання кваліфікованої допомоги підприємцям компенсує недостатність необхідного корисного досвіду та знань у певних галузях економіки.

4.4. Формування інфраструктури підтримки підприємництва

Бажання суб'єктів підприємницької діяльності району знайти додаткову стабільність та захистити свої соціальні інтереси втілюється у створенні громадських об'єднань підприємств.

Сьогодні у районі існує районне громадське об'єднання підприємців.

Враховуючи те, що кількість підприємців малого бізнесу у районі не досить велика, більш ефективним є створення міжрайонних об'єднань підприємців, які б забезпечували захист їх інтересів на районному та обласному рівнях, адже бізнес-асоціації є дієвим елементом інфраструктури підтримки підприємництва. Серед інших важливих причин створення асоціацій є встановлення ділових контактів та отримання доступу до інформації, яка є і має бути головним продуктом бізнес-асоціації.

Таким чином, для подальшого розвитку підприємництва необхідно забезпечити його ресурсну та інформаційну підтримку, формування позитивної громадської думки, розповсюдження інформації про діяльність суб'єктів підприємництва, створення розвинутої інфраструктури підприємництва.

5. Підпрограми

5.1. Підпрограма кадрової підтримки

Питання кадрової підтримки малого і середнього підприємництва надзвичайно актуальне і потребує посиленої уваги з боку керівників суб'єктів малого і середнього підприємництва, так і органів влади. Своєчасна допомога молоді у навчанні повернеться притоком кваліфікованих кадрів вже у недалекому майбутньому.

В районі відчувається нестача кваліфікованих кадрів для роботи на підприємствах малого і середнього підприємництва, особливо виробничій сфері та сфері послуг. Певна частина, переважно молодь, підприємців – фізичних осіб, які займаються торговельною діяльністю, мають бажання змінити напрям роботи – займатись виробництвом, надавати послуги. Але не можуть цього зробити без набуття необхідних додаткових знань.

А отримання систематичної освіти за спеціальностями, необхідними в ринкових умовах, не завжди є доступним за ціною, часто потребує відриву від роботи у власному бізнесі на певний час, що складно реалізувати через специфіку малого бізнесу, коли ускладнена можливість утримувати додаткових працівників. Для забезпечення кваліфікованими кадрами у сфері підприємництва буде продовжуватися робота по залученню населення до

навчання на курсах “Підприємець-початківець”, “Менеджер малого бізнесу”, у Центрі підтримки жіночого бізнесу тощо.

5.2. Підпрограма розвитку молодіжного підприємництва

На сьогоднішній день залишається актуальною проблема працевлаштування молоді. У молодіжному середовищі зростає соціальна напруженість, викликана загальним рівнем безробіття. Сьогодні для суспільства небезпечною є не тільки сама проблема безробіття, а й недосконалість механізму його профілактики.

У такій ситуації створення сприятливих умов для розвитку молодіжного підприємництва та реалізації підприємницького потенціалу молоді дасть відповідний ефект.

Через невідповідність обсягів і структури професійної підготовки потребам ринку праці залишаються не працевлаштованими випускники вищих та професійно-технічних закладів.

Ситуація зайнятості молоді характеризується також вторинною зайнятістю. Йдеться про те, що молоді люди (як і інші категорії зайнятих), навіть якщо вони працевлаштовані, не можуть за нинішніх умов вижити за рахунок своєї основної роботи.

Для прискорення процесу становлення та зменшення відсотку невдалих спроб необхідно розвивати інфраструктуру молодіжного бізнесу; підвищувати інформаційну обізнаність молодих підприємців; сприяти набуттю необхідних професійних навичок.

5.3 Підпрограма розвитку жіночого бізнесу

В районі діє близько 30 малих підприємств, які очолюють жінки, а з загальної кількості суб'єктів підприємства – фізичних осіб близько 50,0% складають жінки.

Як свідчить досвід, саме професійні знання та навички забезпечують сьогодні соціальний захист на ринку праці. Протягом 2016 року чисельність жінок, що перебувають на обліку у центрі зайнятості, дещо зменшилась, але все ще завелика.

Велика увага приділяється допомозі жінкам в адаптації до сучасних ринкових умов. Особливої уваги тут потребують жінки, що повертаються на роботу після тривалої перерви – декретних відпусток, втрати роботи внаслідок певних причин тощо, оскільки за цей період їх кваліфікаційний рівень значно знижується.

Індивідуальне підприємництво дасть можливість жінкам забезпечити собі та своїй родині повну або часткову зайнятість.

Тому для сприяння легальної самозайнятості жінок буде проводитись робота щодо:

- поліпшення умов здійснення підприємницької діяльності;

- проведення навчання жінок, що бажають започаткувати власну справу, необхідним навичкам;

забезпечення початкуючих підприємниць необхідно інформацією для ведення власної справи;
формування позитивної громадської думки щодо жінки у бізнесі.

5.4. Підпрограма інвестиційно-інноваційної діяльності

Стимулювання технічного оновлення малого підприємництва у фінансовій та організаційній підтримці інноваційної діяльності і здійснюватиметься шляхом:

- надання допомоги у впровадженні інновацій;
- сприяння інтенсифікації трансферу технологій;
- надання консультаційних послуг у сфері інновацій та нових технологій;
- створення розвинутої системи інформаційного забезпечення та інфраструктури, що підтримує її діяльність;
- забезпечення доступу до інформації (правової, нормативно-довідкової, науково-технологічної, комерційної тощо) як у процесі створення, так і функціонування підприємств.

Основні інвестиційні потреби району стосуються діяльності переробних підприємств з метою впровадження технологій поглибленої переробки сільгоспсировини. Це підприємства м'ясо-молокопереробної галузі, нових технологій переробки льоноволокна.

Це надасть широкі можливості для залучення інвестицій у пріоритетні види економічної діяльності.

Для реалізації поставлених завдань Програмою передбачається:

- забезпечити суб'єктів малого і середнього підприємництва необхідною науково-технічною інформацією;
- залучити кошти інвесторів;
- забезпечити участь проектів на державних та інших конкурсах, форумах, презентаціях тощо;
- створити ефективну інфраструктуру організаційно-сервісної підтримки підприємництва в районі;
- сприяти підготовці висококваліфікованих кадрів різного рівня, особливо керівників;
- постійно оновлювати перелік перспективних інноваційних проектів.

5.5. Підпрограма розвитку сільського зеленого туризму

Пошук різних форм господарювання, що приносили б прибуток для жителів села - це необхідність часу. Мешканці сільських територій шукають діяльність, яка могла б бути швидко розпочата навіть в невеликих об'ємах, та дозволила б краще використати переваги регіону і власного господарства, не вимагала б надмірно великих фінансових витрат. Така форма - це сільський туризм. Розвиток сільського туризму - це шанс господарської активізації тих сільських регіонів, які характеризуються низькими прибутками з сільського господарства, високим показником безробіття, бідним ринком праці і, як наслідок - посиленою еміграцією молодих людей до міст.

В економічному аспекті сільський туризм дає важливе додаткове або нове джерело прибутку.

Сільський туризм - форма відпочинку у сільській місцевості в приватній садибі сільського господаря з широкими можливостями використання природного, матеріального і культурного потенціалу регіону. Організатором виступає сільська родина, яка надає власне житло та забезпечує продуктами харчування, виробленими в особистому селянському господарстві.

Яким чином сільський туризм може вплинути на вирішення проблем села?

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на поліпшення умов і якості життя селян полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток. При цьому їхні прибутки надходять не тільки від здавання в найм приміщень для проживання, а й від таких послуг:

безпосередня реалізація власних сільськогосподарських продуктів (без посередників і транспортних витрат);

приготування їжі для гостей (з власноруч вирощених продуктів);

прокат спортивного та рибацького інвентарю;

продаж ремісничих та інших виробів;

ознайомлення з місцевими традиціями та культурою;

залучення до участі у сільськогосподарських роботах, зокрема, на пасіці, у косовиці;

організація розваг (катання на бричці, човні, спостереження за птахами, рибальство тощо).

Сільський зелений туризм справляє позитивний вплив на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини. Проявляючи інтерес до цих надбань народної культури, нерідко саме жителі міст, які відпочивають у селі, розкривають місцевим жителям справжню цінність культурних пам'яток і таким чином допомагають їх збереженню.

Сільський туризм є законним видом діяльності. Сільський туризм визнано окремим видом туризму, розвиток якого є пріоритетним напрямом державної політики визначеним Законом України «Про туризм», Право особистих селянських господарств займатися сільським зеленим туризмом визначено і в Законі України „Про особисте селянське господарство”.

Окремою формою підтримки сільського туризму може бути надання державною службою зайнятості дотацій безробітним, які підтвердили намір започаткувати власну справу в сфері сільського туризму і згодні зареєструватися як приватні підприємці.

6. Очікувані показники ефективності реалізації заходів Програми

Результатами реалізації Програми стане прискорення розвитку малого і середнього підприємництва, повноцінне використання його потенційних можливостей, перетворення його на дієвий механізм розв'язання економічних і соціальних проблем, зміцнення економічної бази району, вирішення проблем безробіття, насичення ринку товарами та послугами, вирішення соціально-побутових проблем.

В результаті реалізації програмних заходів передбачається:

збільшення кількості суб'єктів малого та середнього підприємництва до 54 одиниць;

доведення чисельності працюючих у суб'єктів МСП до 581 особи;

збільшення надходжень до місцевих бюджетів від діяльності суб'єктів малого підприємництва до 22,5 млн.грн, суб'єктів середнього підприємництва – 146,4 млн.грн;

здійснення фінансової підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва за рахунок коштів обласного і районного бюджетів, коштів центру зайнятості та коштів кредитних спілок;

забезпечення створення конкурентного середовища;

забезпечення малого і середнього підприємництва необхідною інфраструктурою шляхом активізації діяльності, інформаційно-консультаційних установ, підготовки та перепідготовки, надання профорієнтаційних послуг незайнятому населенню з метою залучення його до підприємницької діяльності.

Додаток 1

Основні заходи з реалізації Програми розвитку малого і середнього підприємництва у Новгород-Сіверському районі на 2017-2020 роки

№ п/п	Пріоритетні завдання	Зміст заходу	Термін виконання	Виконавці	Джерела фінансування
1	2	3	4	5	6
1. Впорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності					
1.	Реалізація державної регуляторної політики у сфері підприємництва	1. Проведення аналізу ефективності введення в дію регуляторних актів. 2. Залучення громадських організацій до оцінки ефективності регуляторних актів. 3. Залучення представників підприємницьких структур до розробки та обговорення проектів нормативних актів з питань підприємництва. 4. Забезпечення гласності в процесі підготовки регуляторних актів, врахування пропозицій підприємницьких структур при розробці регуляторних актів. 5. Забезпечення контролю за виконанням законодавчих і нормативно-правових актів, спрямованих на активізацію розвитку підприємництва, та термінами їх виховання. 6. Проведення семінарів з керівниками підприємницьких структур з роз'яснення законодавчих актів, що регулюють підприємницьку діяльність.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців

2.	Створення сприятливого середовища для здійснення підприємницької діяльності	1. Проведення заходів по запобіганню адміністративних бар'єрів, що стримують підприємницьку ініціативу, а саме: посилення персональної відповідальності посадових осіб за дії, що погіршують умови здійснення підприємницької діяльності, недопущення в межах наданих повноважень стягнення з суб'єктів підприємництва будь-яких додаткових платежів та документів при отриманні відповідних дозволів чи погоджень. 2. Надання пропозицій органам виконавчої влади щодо пільгового оподаткування місцевими податками та зборами та встановлення стимулюючих ставок єдиного податку початкуючих суб'єктів малого підприємництва та тих, що працюють в пріоритетних напрямках. 3. Надання допомоги суб'єктам підприємницької діяльності, які переходять на спрощену систему оподаткування та на загальну систему оподаткування. 4. Проведення „Днів юридичної допомоги підприємцям” із залученням до цієї роботи фахівців районного управління юстиції та керівників юридичних установ.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, виконкоми міської та сільських рад, Новгород-Сіверське відділення Менської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Чернігівській області	В межах кошторису виконавців
2. Фінансово-кредитна та інвестиційна підтримка					
1.	Залучення коштів інвестора	Сприяння широкому представленню інвестиційних проектів суб'єктів малого і середнього бізнесу на форумах, презентаціях.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців

2.	Забезпечення участі проектів на державних та інших конкурсах, форумах, презентаціях.	Проведення конкурсу інноваційних проектів, які забезпечують впровадження технологій в пріоритетних напрямках.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців
3.	Сприяння нарощуванню експортного потенціалу суб'єктів підприємництва	Надання допомоги суб'єктам підприємницької діяльності у розробці і впровадженні інноваційних, інвестиційних проектів.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців
4.	Спрощення доступу суб'єктів підприємницької діяльності до фінансових ресурсів	Заповнення бази даних щодо підприємницьких проектів, реалізація яких потребує залучення міжнародної технічної допомоги.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців
5.	Підвищення ефективності діяльності суб'єктів підприємництва у пріоритетних напрямках	Надавати пропозиції щодо надання пільг в межах своїх повноважень суб'єктам малого бізнесу, які займаються пріоритетними напрямками діяльності.	Щорічно при затвердженні бюджету	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців
6.	Надання фінансової допомоги суб'єктам підприємницької діяльності	При затвердженні бюджетів передбачити кошти на підтримку підприємництва.	Щорічно при затвердженні бюджету	Фінансове управління районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців

3. Ресурсне та інформаційне забезпечення, формування інфраструктури підтримки підприємництва

1.	Ресурсне забезпечення суб'єктів малого бізнесу	Забезпечення широкого інформування суб'єктів підприємництва про наявність об'єктів оренди та приватизації, терміни та умови передачі їх в оренду, концесію та приватизацію.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	В межах кошторису виконавців
2.	Підвищення інформаційної обізнаності суб'єктів підприємництва	Проведення семінарів для підприємців – фізичних осіб з питань соціального захисту, соціального страхування та пенсійного забезпечення.	щорічно	Міжрайонна виконавча дирекція Фонду соціального	В межах кошторису виконавців

				страхування з тимчасової втрати працездатності, відділення виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань України в районі, управління Пенсійного фонду України у районі	
3.	Інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва	Проводити семінари, наради, „круглі столи”, зустрічі підприємців з керівництвом місцевих органів влади з проблем розвитку малого і середнього підприємництва.	Постійно	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, виконкомами сільських рад	В межах кошторису виконавців
4.	Інформаційне забезпечення суб'єктів підприємництва, формування позитивної думки	Забезпечення висвітлення досвіду діяльності успішних підприємств в засобах масової інформації.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, редакція газети „Сіверський край”, РДТРК „Сіверська”	В межах кошторису виконавців
5.	Активізація підприємницької діяльності	Сприяння запровадженню механізму пільгової оренди незадіяних приміщень державної та комунальної власності, надання на пільгових умовах обладнання та іншого майна цих підприємств суб'єктам підприємницької діяльності, в першу чергу	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, виконкоми сільських	В межах кошторису виконавців

		особам, які потребують соціального захисту.		рад	
6.	Розповсюдження інформації про діяльність суб'єктів малого і середнього бізнесу району	1. Проведення виставок-презентацій основних видів діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва у районі. 2. Забезпечення постійного і своєчасного оновлення даних про суб'єкти малого і середнього підприємництва району. 3. Забезпечення постійного оновлення даних про види продукції, що випускаються, та послуги, що надаються підприємствами малого і середнього бізнесу району.	Щокварталу	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, відділ статистики у районі, виконкоми сільських рад	В межах кошторису виконавців
7.	Сприяння участі суб'єктів підприємницької діяльності у всеукраїнських та міжнародних виставках та ярмарках	Надання інформації суб'єктам підприємницької діяльності щодо умов участі та часу проведення всеукраїнських міжнародних виставок та ярмарків.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	
4. Формування інфраструктури підтримки підприємництва					
1.	Створення громадських об'єднань підприємців	Сприяння створенню спілок, об'єднань, клубів підприємців у районі. Надання практичної допомоги в оформленні засновницьких документів.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації	
2.	Забезпечення ефективної роботи суб'єктів малого підприємництва	Забезпечення інформування суб'єктів підприємництва та надання практичної допомоги з питань державної реєстрації, ліцензування, оподаткування, ведення обліку та звітності тощо.	Протягом терміну дії Програми	Державний реєстратор, Новгород-Сіверське відділення Менської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Чернігівській області	

3.	Інформування суб'єктів підприємницької діяльності щодо інфраструктури бізнесу	Поширення інформації про розвиток інфраструктури підтримки малого підприємництва, досвід її роботи.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, засоби масової інформації	В межах кошторису виконавців
4.	Забезпечення ефективної роботи суб'єктів малого і середнього підприємництва	Проведення Місячника підтримки підприємництва до Дня підприємця.	III квартал	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, районний центр зайнятості	В межах кошторису виконавців
5.	Удосконалення діяльності ринків, розвиток підприємництва, підвищення зайнятості населення	Виділення на конкурсній основі в оренду земельних ділянок під організацію розміщення нових ринків, ліквідація стихійних ринків на території району.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, виконкоми сільських рад, Новгород-Сіверське відділення Менської об'єднаної державної податкової інспекції Головного управління Державної фіскальної служби у Чернігівській області	В межах кошторису виконавців

6.	Розширення асортименту товарів, що виробляються суб'єктами підприємництва	Надання товаровиробникам на територіях ринків на умовах конкурсу у довгострокову оренду земельних ділянок для спорудження фірмової мережі павільйонів, торговельних місць для продажу власної продукції.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, райспоживспілка, виконкоми сільських рад	В межах кошторису виконавців
7.	Активізація підприємницької діяльності, підвищення зайнятості населення	Розвиток у структурі ринків об'єктів побутового, фінансового, соціально-культурного, правового та інформаційного обслуговування.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, райспоживспілка	В межах кошторису виконавців
8.	Створення сприятливих умов для здійснення підприємницької діяльності, підвищення зайнятості населення	Проведення роботи з розширення (реконструкції) існуючих ринків, збільшення кількості торгових місць, покращення умов роботи, підвищення рівня торговельного та побутового обслуговування.	Протягом терміну дії Програми	Відділ економіки, торгівлі та інфраструктури районної державної адміністрації, виконкоми сільських рад	В межах кошторису виконавців

Додаток 2

**Таблиця показників розвитку малого та середнього підприємництва
Новгород-Сіверського району на 2017-2020 роки**

Показник	2016 рік очік.	2017 рік прогноз	2018 рік прогноз	2019 рік прогноз	2020 рік прогноз
Кількість суб'єктів малого і середнього підприємництва, одиниць в т.ч.:					
суб'єктів малого підприємництва: <i>малих підприємств</i>	45	46	47	48	49
<i>фізичних осіб – підприємців</i>	149	152	155	158	161
суб'єктів середнього підприємництва: <i>середніх підприємств</i>	3	3	3	4	4
<i>фізичних осіб – підприємців</i>	-	-	-	-	-
Кількість <i>малих</i> підприємств на 10 тис. осіб наявного населення	3	4	4	4	4
Кількість <i>середніх</i> підприємств на 10 тис. осіб наявного населення	2	2	2	3	3
Чисельність працюючих у суб'єктів малого і середнього підприємництва, осіб в т.ч.:	932	945	955	972	988
у суб'єктів <i>малого</i> підприємництва: <i>юридичних осіб</i>	312	320	326	332	339
<i>фізичних осіб – підприємців</i>	393	396	399	402	407
у суб'єктів <i>середнього</i> підприємництва: <i>юридичних осіб</i>	227	229	230	238	242
<i>фізичних осіб – підприємців</i>	-	-	-	-	-
Обсяги реалізованої <i>малими</i> підприємствами продукції (робіт, послуг), млн. грн	295,7	301,6	307,6	313,7	319,9
Обсяги реалізованої <i>середніми</i> підприємствами продукції (робіт, послуг), млн. грн	20,3	21,3	21,7	22,1	22,6
Надходження від діяльності суб'єктів малого підприємництва (юридичних і фізичних осіб) до місцевого бюджету, млн. грн	8,9	9,1	9,6	9,8	10,1
Надходження від діяльності суб'єктів середнього підприємництва (юридичних і фізичних осіб) до місцевого бюджету, млн. грн	19,4	14,8	15,1	15,4	15,7